

lenti, hogy New-Yorkban Takaró Géza nagytisztelt úr, szimáptiájának kifejezése céljából feltűzte a sárga csillagot. Vajjon feltűzi majd, a hatszázezer magyarért is a keresztet, az angyalos címet? Itt nem lehet szimpátia-tüntetések rendezni. A katonák a fronton küzdenek. A bolsevizmus közelít a határok felé. Házaink, templomaink, gyermekeink holttestét betakarja a nyugati bombaszönyeg. „Nem védjük meg őket”. Már magunkat védeni sincs erőnk. S ha most már csak magunkat védjük, vajjon bűn-e az?

Mert ha bűn, akkor bűnösök vagyunk!

A LETÉPETT GYERMEKFEJ.

Nem tudjuk, mit sejtene odaát a tengeren túl ennek a szónak jelentőségéből:

Légiriadó!

A bolsevisták csak kétszer bombázták Budapestet. Leszórtak néhány kis bombát, nem okoztak semmi kárt, aztán sietve elmentek. Másodszor lelőtték mind a hetvenhat hazatérő gépüket. Azóta nem jöttek.

Most a HÉV. soroksári-úti végállomásánál hirtelen megszólalnak fejünk fölött a szirénák. Körül gyárak, hidak, vasúti átjárók, gáztartályok. Közelségben Csepel és a ferencvárosi pályaudvar. Egy földszintes ház pincéjében nyilvános óvóhely. Ha valaki rádob egy nagyobb követ, beomlik az egész. Mégis legalább száz ember zsúfolódik össze benne. Egy német katona kimegy az udvarra, leteszi maga mellé a puskáját, oda hívja a ház nagy farkas kuttyáját. Egészen mindegy — mondja. — Idekint legalább ez a viskó nem temeti be az embert.

Az emberek kint állnak az udvaron. Egyhangú vélemény: bombázás nem lesz. Miért bombázzanak bennünket az angol-amerikaiak. Hiszen Churchill megmondta: nem bombáztatom Budapestet, mert a magyar parlamentben több barátom van, mint az angolban. Az oroszok nem mernek nappal jönni. Tehát bombázás nem lesz.

Fél óra múlva a soroksári dombok fölött hirtelen apró kerek fehér foltok jelennek meg. Valaki elkiáltja magát!

— Jönnek az amerikai ejtőernyősök!

A pesti pesszimista azonban azt mondja.

— Puccoljunk lefelé az óvóhelyre!

Néhány pillanat múlva Soroksár fölött feltűnik egy amerikai légiraj. Ezüstfehér óriási gépek szárnya csillog az áprilisi napban. Utána pedig egyszerre megremeg a föld. Mintha óriási acélöklök vernék körülöttünk a talajt, az eget. A léghárítók lönek? Vagy ez már a bombázás? A következő pillanatban remegni, inogni kezd az egész épület. A pince vasajtáját bevágja egy titokzatos erő. Keserű-édes füst ömlik be rajta és a füst közepén ott áll az öreg német baka. Mellette a farkas kutya.

— Ez bomba volt! — mondja. Itt esett le hús méterre.

A németnek és a kutyának semmi baja sincs. A légnyomás azonban összetörte szemüvegét.

Kint újra süvít, újra dörren valami. Aztán fél órákon keresztül zuhog a bomba. Az asszonyok sírnak, imádkoznak. A férfiak sápadtak. Végre valaki jön. Lefuvás!

Kimegyünk az utcára. Az óvóhelyet valósággal körülbombázták. Az úttesten szétgömbített villamos sínek, eltört lámpaoszlopok, letépett háztetők. Füst. Tűz. Vér.

Az első gondolatunk. Vajjon mekkora pánik lehetett a városban. És amit látunk az a magyar élet különös csodája. Mellettük egy fiatal asszony megy vassisakban. Kilátszik alóla a löporfüstös, szőke haja. És ma ráismerünk. Ez Budapest! A hősi város. A suttogó, vicces, örök pánikban élő Budapest, a tüzből, a lángokból felemeli a fejét. Magára ülti a vassisakot és egyszerre a hősök városa lesz! Ha az angolszászok egységet akartak volna teremteni a német megszállás ellen, akkor nem lett volna szabad bombázniok Budapestet. Ez a város most egybekovácsolódik, hőssé válik és tünni, harcolni fog. A lelki hatás pontosan az ellenkezője annak, amit mindenki várhatott.

Az édesanyám, aki az édesanya örök aggódása-

val kíséri minden lépésünket — mikor újra találkozunk — megölel. Nem azt kérdezi, hogy nem történt-e bajunk?

— Ugye nem féltetek? — ez a legelső szava.

A bomba-orkánból azonban a magyar nép riadtan kérdezi. Miért kapjuk ezt? A Szent László gyermekkórházat teli találat érte. Letépett gyermekfejeket gyűjtenek egy ruhás kosárba. A Mária Valéria-telep nyomortanyáján százak haltak meg.

Azt már megértük, hogy — a rádió híradása szerint — Takaró Géza nagytiszteletű úr az együttérzés jelképeként felvarrta magára a sárgacsillagot. De vajjon tiltakozik-e valaki az ellen, ami a gyermekeinkkel történik. Ezek a gyermekek nem názik, nem hitleristák, nem pro-názik. Ezek csak gyermekek. Magyar katona egyetlen egy sem harcol a nyugati fronton. A légvédelmi tüzérségnek rá sem volt szabad lőni a magyar légi térben akadálytalanul röpdöső angolszász gépekre. Vajjon milyen indok alapján kapjuk mindezt? Bárdossy papír-hadüzenete, amelyet Roosevelt sem vett komolyan, volna a jogcím erre, ami történik. Roosevelt csak annyit jelentett be a Kongresszusnak, hogy Amerika hadban áll a magyar — *kormány*al. De nem a magyar néppel. A bombákat azonban nem a Sándor-palota, nem a kormány kapja, hanem a gyermekkórház, a pesti polgár és nyomortanya. A magyar nép!

Igaz, hogy Hitler valóban bombáztatta annakidején a katonailag védett Varsó teherpályaudvarát, a londoni dokkokat, a Coventry repülőgépgyárat és a Rotterdamban maradt védekező, holland katonai egységeket. Azonban mondják meg nekünk végre, melyik magyar repülő dobott csak egy gyufaszálat is az Empire Staate Building-re? Hol harcol egyetlen magyar katona a nyugatiak ellen? Az angolszász gépek azonban jönnek és — úgyis mint hadicél-pontot — a Városliget kellős közepén *telibe találják*

Washington szobrát. A Dunántúlon mélyre ereszkednek az amerikai vadászok és belegéppuskáznak a mezőkön szántó parasztba, mint hadi-üzembe! Ugyanekkor a barbár magyarok a dunántúli kastélyokban, Siklóson, a Sigray grófoknál, őrzik az angol-amerikai hadifogoly repülőket. Ugyanekkor amerikai vadászok lövik az égő gépekből ejtőernyővel kiugró magyar repülőket. Egyik repülő zászlós az ég és föld között kap hetvenkét lövést. Miskolcon telibe találják a vásárcsarnokot.

— Ez a háború — mondják odaát. De a magyar katona nem harcol Amerika és Anglia ellen. A magyar repülők, még Oroszországban sem bombáztak lakó negyedeket. A magyar katona szűkös prófuntját megosztja az ukrán gyerekkel. Miért bántják hát a mi gyermekeinket, templomainkat? A németek szövetségei vagyunk! — mondják odaát. Érdekes! Március 19-ig, mikor Magyarország még független volt, nem voltunk a németek szövetségese. Most hogy a németek megszálltak, elvették a függetlenségünket, egyszerre német szövetségesek lettünk.

A magyar nép felnéz a kék tavaszi égre. A repülőgépek szárnyán ott a fehér amerikai csillag. A kastélyokban nyaraló „hadifoglyok” legtöbbször amerikai egyenruha van. Vajjon, akik a parancsot adják nekik amerikaiak-e valóban? Morgenthau Kas-selből, Baruch Königsbergből, Frankfurter Bécsből...

És a magyar nép véres könnyei között is azt mondja: Nem Amerika!

Más kérdés aztán kinek használnak vele? Szófiából most jön haza a magyar követség sajtóattaséja, aki végigélte a bolgár főváros bombázását. A városban, ahol ha jól emlékezem két fogpaszta- és egy cipőkrémgyárból állott a hadiipar, csak egy-két emeletes házak voltak. Katonai célpont aligha akadt. A bolgárok meg éppenséggel senki ellen sem harcoltak. Hiszen Boris király maga mondta: „A népem

oroszbarát, a hadseregem németbarát, a királynő olaszbarát. Bulgáriában én vagyok az egyedüli angolbarát”. És mikor most Szófiára is ráterül a bombaszőnyeg, amikor a foszfortól égő aszfalton botokkal kell agyonverni az állatkert elszabadult majmait, akkor hirtelen megszólalnak a nagyon csekély számban lévő bolgár kommunisták.

— Nézzétek! — mondják a bolgároknak — a németek itt vannak ugyan, de az oroszok azért nem bántanak titeket. Csak az amerikai „kapitalisták” bántanak.

Roosevelt bombázói nem a demokrácia, hanem a bolsevizmus előtt törnek az utat. A bombaszőnyeg nyomán úgy terjed a bolsevista hangulat, mint a gyeptűz. Nemcsak Bulgáriában, hanem Szerbiában is. Belgrádra épp orthodox husvétkor terül rá a bombaszőnyeg. Tízezer halott. A szerb nép még hozzá nem is ellenség. A szerbek megcsinálták a Szimovics-puccsot és azzal a hat heti késedelemmel, amit a németeknek okoztak az orosz hadjárat megindítása előtt, körülbelül megnyerték a háborút a Nyugat számára. Jó hírek jöttek a Balkánról — mondta Churchill. Most Nedics valósággal zokog a rádióban, amikor azt kérdezi az Angliában lévő szerb királytól: „Felség! Hogyan történhetett ez?” A szerb kommunisták, Titóék pedig azt mondják: az oroszok nem bántanak titeket. Az oroszok a mi szövetségeseink.

Vajjon tudják-e mindezt Nyugaton? Tudják-e milyen hatása van egy ilyen nyugati bombázásnak ott, ahol minden az orosz „felszabadítókra” emlékeztet? Vagy talán éppen ezt akarják, akik a háttérben állanak? Valakik Európát akarják elpusztítani. A kereszténységet. Nem az amerikai repülők. Nem az amerikai katonák. Hiszen a katonának parancsolnak. Azt kell megnézni ki parancsol. Háttérben, a függöny mögött.

A német háborún kívül van egy Európa is. Van kereszténység. A kölni dóm, a bécsi Stepfanskirche, Monte Cassino, a müncheni Piankothéka nem hitlerizmus. A debreceni Ispotály-templom nem „nyilas” párhelyiség. De itt az pusztul, ami kőbe vésve, pergamentre írva, köcsipkébe metszve eleven tiltakozás a pártidiktatúra ama része ellen, amelyről azt mondják: új pogányság.

Ez a Washington-szobor itt a Városligetben tragikus szimbólum. Valakik Amerikával Washingtont bombáztatják. Kicsodák? Csak sejtjük. De majd mikor egyszer Münchenben, Regensburgban találkozunk Amerika katonáival — az igaziakkal — a romok előtt eltakarják a szemüket és szégyenezve mondják:

— Ezt nem lett volna szabad! Ezt nem Amerika csinálta.

Vajjon tiltakozik-e mindez ellen az a célirányos humanizmus, amely csak a sárgacsillagokat látja az egész világ bomlásból? A magyar gyereket ki sajnálja? A magyar parasztért kinek vérzik a szíve? Ismét egyedül vagyunk. A Nyugat ellenünk fordult. Vajjon miért? Vajjon le merjük-e tenni egyszer Bárdossy papír-hadüzenete mellé a letépett gyermekfejet? Vagy majd felakasztjuk azokat, akik láttak és — kiábrándultak!?

NÉMETEK KÖZÖTT.

Lehet, hogy mások egy másik arcukat látták. Enzt láttam.

Mindíg borotváltak, mindig jókedvűek. A pesti kávéházban együtt ül az átutazó tiszt az altiszttel. A gulyás, a wienerschnitzli ott párolog az orruk előtt, de enni nem szabad nekik. Húsjegyük nincs, valutájuk nincs csak éppen annyi, hogy a sört, bort kifizethessék. Hol vannak a rabló németek? Mi csak akkor látjuk őket, amikor segítenek az amerikai bombák által összeomlasztott házakat kiásni, a halottakat, sebesülteket hordani. A falukon szívesen látott vendégei a gazdáknak, parasztházaknak. Mikor a vendégségnek vége, elfogyott a szalonna, száraz kolbász, a bor, vagy szilvórium, udvariasan megkérdezik, hogy mivel tartoznak. „Nálunk ez nem szokás”. — mondja mosolyogva a gazda. Jó szívvel adtam. Michelék csodálkoznak, mosolyognak. Másnap egy kanna benzint, vagy valami mást hoznak a gazdának. Ez nem a dunántúli német falvakban van így. Ott ahol színmagyarok laknak.

Most, mikor Lajta-Brucknál átlépjük a határt, szöke, hadiszolgálatos német lányok integetnek. Valami nagy újság van. Lobogtatják az újságot. Ma reggel titokzatos, messzehordó fegyverek lőtték Londont. Az új fegyver neve V. 1. (Vergeltung 1.)

Amit Pesten senki nem fog elhinni, csodálatos rend és fegyelem a háború negyedik évében. A határon átlépő megkapja az élelmiszerjegyeket. Pontosan annyit, ahány napra a tartózkodási engedélye szól. Bécsben még alig látni több romot, mint Pesten. Münchent az éjjel bombázták, de már helyreállították a pályatestet.

A Taunus sötét erdei között házigazdánk százéves rajnaival vár. Egyébként a koszt ugyanaz, amit a harcoló katona, a munkás, a paraszt eszik. A pesti kaszinó és espressó ezt gyűlöli legjobban Németországban. Szocializmus és rend! Pesten ez elviselhetetlen. Itt nincs fekete-piac, jegy nélkül mért sertéskaraj. Itt valami hihetetlen önfegyelemmel csinálja a háborút egy egész nép. A holtakról, elesettekről kevés szó van. A légiháború! — mondják és ilyenkor megremeg kissé a szájuk széle.

— Láta Pauluskirchét? A müncheni Frauenkirchét, a Pinakothékát?

Valahogy innen közről más arca van az egésznek, mint ami a propaganda görbetükrében látszik. Itt nem a párt harcol, hanem a nemzet. A fiatal, huszonnégyéves repülőőrnagy, aki most jött haza a Földközi-tengeri frontról, arról mesél, hogy az utolsó légi ütközetben egy angol vadásznak kifogyott a lőszere. Erre természetesen ő is abbahagyta a tüzelést. „Védtelen emberekre nem lövünk — mondja. Legalább is mi európaiak nem!”

Mennyire különböznek a pesti angломániások a németek határozott angol-barátságától. Ezek nem a skóciai kastélyt, az arisztokratikus életformát tisztelik bennük, hanem a kemény lovagias harcost. Milyen más lenne minden, ha Hess-t nem fogatja el Churchill.

— És az amerikaiak?

A lovagkeresztes repülő mosolyog. Kihallgatott Itáliában egy elfogott angol ezredest.

— Mi a véleménye az amerikai szövetségesről? — kérdezte.

— Ugyanaz, ami önnek az olasz szövetségesről!

— felelte az angol.

Egy este a magyar-kérdésről is szó kerül. A fiatal professzor, aki tökéletesen megtanult magyarul, azt mondja:

— Ez a háború egészen más, mint aminek általában látják. Nem a nemzetiszocializmus, nem a demokrácia, nem életformák, nem országok és nem imperializmusok harca ez. A kultúráé és a tömegemberé. A fellázadt embermasszáé, amelyet most kancsukával hajszol Európa ellen a komisszár és amelyet egy másik tömeg segít: Amerika. A kultúra van veszélyben. Az angol, francia, német, magyar, svéd, olasz, szóval az európai műveltség. Ha mi megmaradunk, akkor megmarad mellettünk a magyarok Budapestje, Debrecenje, Pannónhalmája. Ha mi elveszünk, akkor elpusztul mindaz, ami mellettünk Keletre fekszik.

— Ha Németország győz, akkor egyszerűen elfogja nyelni a kisállamokat. — Legalább is ezt mondják.

— Németország azonban nem fog győzni. Anglia sem. Vagy a konstruktív erők győznek: rend, tisztesség, istenhit, család, kultúra, vagy a tömegember — veti közbe a lovagkeresztes őrnagy. — Csak két front van: vagy a bolsevizmus, vagy Európa. Vagy az eltömegesedés és a khaosz, vagy a konstruktív szocializmus.

— A háború ehhez a folyamathoz sehogy sem járul hozzá. Keleten elpusztult egy csomó város. Azt mondják, a németek gyújtották fel, vagy lőtték össze.

— Nézze meg Párizst! — mondja a professzor. — A német hadsereg megkímélte. Csak annyi kár van benne, amennyit a franciák szövetségeseinek bombái okoztak. Nézze meg Rómát! A barbár hun kiürítette. És nézze meg Monte Cassinot.

— A szocializmus mellett azonban van egy másik arca is az önök mozgalmának! — vetjük közbe. A nacionalizmus. És a német nacionalisták a Dunán túl elcsatolásáról álmodnak. Schwäbische Türke! — Lehet, hogy vannak ilyenek is. Azonban a ma-

gyar vezetés nem a nacionalizmusunktól fél, hanem a szocializmustól. A pesti bankár nagyon jól megérti magát a német, angol, vagy new-yorki pénzemberrel. A magyar gróf azonban nem az angolok barátja, hanem az angol életé. Ezt mi nagyon jól tudjuk. Látja, mi az angol faj barátai volnánk. A rendező erőké. Nézzék meg különben, melyik a legnémetellenesebb párt Magyarországon!

— A szociáldemokrata!

— Nem! — ellenkezik a német professzor. —

A magyar hungaristák. Ők a nacionalizmusuk miatt féltékenyek a mi nacionalistáinkra. Gondolja, hogyha megnyernénk ezt a háborút, akkor kedvünk és erőnk volna még Kelet-Német államokat csinálni? Hódítani? Különben is, minél inkább vesztesre áll a háború, annál inkább előtérbe nyomul a párt. Minél inkább közelebb volna a győzelem, annál inkább előtérbe kerülne a Wehrmacht, a német tudós, a művész, a diplomata. Azok az emberek, akiknek Angliában hisznek. Anglia nélkül sem így, sem úgy nem lehet újjáépíteni Európát.

A Taunus felett szállnak az amerikai repülőgépek. Az erdők tele vannak leszórt ön-forgáccsal és Frankfurt negyvenöt százaléka már romhalmaz. Nem a német nácizmusra hullanak a bombák. A löszeres vonat robog a sínen. A front áll. A V. 1. lövi Londont. Testvérháború! — mondják szomorúan a németek. A templom itt is rom, és ott is rom lesz, ha nem sikerül kiegyezni, vagy győzni. Európa pusztul el. A kétezeréves kultúra, amelynek talán ezek a végnapjai. A bátrak, a konstruktív emberek itt és amott elesnek a frontokon. A háború fordított kiválasztása érvényesül. A gyávák, a szabotőrök életben maradnak. A kisebb értékű ember, a tömeg elszabadul egyszer. Ez a probléma. Ezért nem tarthat sokáig a háború. A kultúremberből tömeg lesz. A helyhez kötött családból feloszlott ember-massza. Ez a vég!

A professzor egy német költőnőnek az első világháború után írott versét idézi. A címe England. A ballada a német-angol testvérpár beszéde. Egymáshoz szól a két nép, két európai kultúrfaj megrendült szavaival keresi az egyetlen kiutat. Megértés! Béke! Legalább a konstruktív erők között.

*„Dann ruft Gott selber vom Dach der Welt
bis zum äussersten Meer
Heute noch einmal der Weisse Mann, und dann
nimmermehr.”*

Igen! Ez az utolsó esély. Európa nem látja önmagát, se Pestről, se Párizsból, talán Londonból sem. A bomba, ami lehull nem Hitlert pusztítja, nem a párhelyiséget, Sztálint segíti és a templomot zúzza porba. A párt már itt is maga mellé szólítja a legveszedelmesebb szövetségest: a tömeget. A Rommeleknek fölébe kerekedik a párt-fanatikus és dilettáns, aki semmit nem lát abból, ami a hallgató, komoly europeérek, családapák, képzett katonák, mérnökök, családanyák forradalma volt a tömeg fölött — a rendért.

Ejszakánként pedig ezer repülőgép jön a semleges Svájcra keresztül. Európa meghal. Ami hősiesség, szépség, nagyság volt benne, azt a propaganda majd összekeveri a párt-bonzók, a tömegember és dilettáns bűneivel, baklövéseivel és épp azt gyalázza meg, ami Európa volt benne.

Valahol újra a határ közelében, ukránok ekhós szekerei vonulnak. Végtelen sor. Menekülő nép. Gyerekek, férfiak, asszonyok. Valamikor így jöhetek Kuthen kunjai a Kárpátokon belül lévő Európába a tatárok elől. Az egyre előbb nyomuló bolsevik seregek elől vándorútra kél egy nép. Németországot keresik? Nem. A rendet. Európát. Eljönnek a saját hazájukból, hogy ne legyenek szolgák.

Az új tatárjárás menekültjeinek első hulláma ez. Mit tudsz te erről, gögös Napnyugat, Sztálin szövet-

ségese! Lajta-Brucknál szétlőtt szekerek, véres gyermekek, holttestek feküsznek az országúton. Amerikai repülőgépek géppuskázták a menekülő ukránok oszlopait. A holttestek, véres rongyok között csukaszürke katonák forgolódnak. Mentőautók állnak az úton.

Minket újra várnak az aratásra készülő magyar mezők. Béke. Rend. Fegyelem. Ez is egy darab Európa még.

Hegyeshalomnál az első magyar újság. Súlyos harcok a Kárpátok előterében.

Pesten a József-körút sarkán egy csomó ember állja körül az újságárus standot, amelyen a déli lapokat árulják. Most jönnek a bevásárlásból. A csillogos házak lakóinak ilyenkor lehet a vásárcsarnokba menni. Zöldség, hal, friss cseresznye van a zekkerben és hallom, amint az egyik széles vigyorral mondja:

— Nem tart már soká! Jönnek a felszabadítók!

A tatár jön. Az europeérek a tatárt várják. Idehaza vagyunk — Magyarországon!

A ROMÁNOK ÁTÁLLTAK AZ OROSZOKHOZ.

Ha dátum szerint meglehetne állapítani, hogy Magyarország melyik napon veszett el, mindenki mást mondana. 1941. április 2., amikor Teleki öngyilkos lett? 1944. március 19., mikor a németek megszállták Magyarországot? 1944. október 15., mikor a kormányzó le akarta tenni a fegyvert?

A történelem alighanem egy más dátumot fog megállapítani.

1944. augusztus 24.

Románia, Bulgária letették a fegyvert. A Sándor-palotában órák óta tart a minisztertanács. A portás azt mondja: „A miniszter urak veszekednek. Verik az asztalt”. Végre valaki lejön, az arca halálsápadt és azt mondja:

— Elvesztünk! Két hét múlva itt van az orosz!

A minisztertanács tagjai közé bombaként csapott le a hír, hogy éjszaka a románok átálltak az oroszok-csöddött mondott. A Kárpátok déli hágói pedig védtelenül állanak. S a minisztertanácsban nyomban azt mondja a két legpolgárabb miniszter, Reményi-Schneller és Szász Lajos:

— Azonnal be kell nyomulni Dél-Erdélybe! A honvédség szállja meg a déli szorosokat és védjük magunkat addig, amíg Nyugatról beérkezhetnek az angolszászok.

Igen. Most itt van a nagy pszichológiai pillanat. Ezt a kényszerből és kellenül viselt háborút most lehetne átváltoztatni szabadságharccá. Ehhez a németeknek semmi közük. Erdély a miénk, a Kárpátok ezer év óta a magyar védővonal. És a Kárpátokat, ha véges-végig magyar kézben vannak a hágók, meg

lehet védeni, még most, az utolsó pillanatokban is. Hiszen — és ezt kevesen tudják — az Árpád-vonal a Kárpátalján és a Horthy-vonal a visszacsatolt erdélyi részen, a világ legkülönb erődtímeny-rendszere. A Kárpátalján, Vereckén, a Tatárhágó, Körösmező környékén minden ház álcázott bunker. Egész falvak vannak, amelyek csupa acél és betonerődítményt rejtenek. Erdélyi kirándulásaim közben magam is láttam a sziklába vágott erődöket, tankcsapdákat, az ütelzárók végtelen sorát. Ha Dél-Erdély és az Ojtózi-szoros is magyar kézen van, akkor még a gyengén felszerelt magyar honvédség is megállíthatja az új tatárjárást. Hiszen a Tatárhágót már hetek óta tartja kisbarnaki Farkas Ferenc hadseregcsoportha. Sztálin a legjobb ezredeit és a „felszabadított” ukránokat küldi rohamra. Tizenhatsoros hullámokban. Egyetlen nap alatt ötezer bolsevik vért el néhány magyar gépfegyver előtt.

Tehát be kell nyomulni Dél-Erdélybe! — mondja Szász Lajos.

Vörös János vezérkari főnök, ez a karrierista áru-ló, azt mondja nem lehet, mert nem áll rendelkezésre elég fegyveres erő.

— Jöjjenek be a vezérkari előadók! — verik az asztalt a miniszterek.

Pár perc múlva az Észak és Dél-Erdély-i vezérkari előadókra zuhognak a kérdések:

— Milyen román erők állanak Dél-Erdélyben?

— Harminckilenc zászlóalj nehéz fegyverek nélkül.

— Milyen a román csapatok hangulata?

— Lelövdözik a tisztjeiket és egész századok szöknek.

— Milyen magyar erők szükségesek Dél-Erdély megszállásához?

— Elég a kolozsvári, szegedi, sepsiszentgyörgyi helyőrség, az Észak-Erdélyben lévő erők, a határ-

menti csendőrség és rendőrség.

— Ha megszálljuk az Ojtózi-szorosot, mennyi ideig lehet tartani a Kárpátokat?

— A háború befejezéséig! — hangzik a válasz.

Most, a mohácsi csata évfordulója előtti napon, itt van a nagy történelmi pillanat. Azok, akik eddig nem akartak harcolni a Donnal, mert messze van, és akik gyűlölettel nézték a német megszállókat, most egy új szabadságküzdalem hangulatában cserélnek meggyőződést. Egy öreg marxista nyomdászunk, azt mondja:

— Megint csak önként jelentkezem a frontra. Erdélyért harcolok én is.

Körülbelül ezt mondja mindenki. Az erdélyi induló híg operettmuzsikája most egy új szabadságharc hősi riadójává változhatik.

„Edes Erdély itt vagyunk!”

Erted élünk és halunk!”

Valakik azonban azt mondják, hogy Erdélyért nem szabad meghalunk, nem támadhatjuk meg Romániát, mert ez nem „fair” dolog. Erdélyt elvenni „fair” dolog volt. Visszafoglalni nem fair. Az életünket védeni úgy látszik nem „fair” dolog.

— Ha a románok megtámadnak, akkor majd visszatámadunk! — mondja valami magasabb bölcsesség. — Ha megszállnák Erdélyt, akkor erősebben bombáznák Budapestet.

A felsőházi Magyarország, az öreg csákyások Magyarországa most a budapesti épületeket félti. A birtokok, a nagybirtokok Magyarországa, még mindig abban reménykedik, hogy az életformát meg lehet menteni, a haza elvesztése árán. Ez a Magyarország most pusztul el. És ez a pusztulás végérvényes és tökéletes. Ennek a magyar rendszernek nincs és nem lesz feltámadása. Megingott önmagában, meg-ingott saját hitében. Vége.

— Ha nem szálljuk meg Dél-Erdélyt — veri vala-

ki az asztalt a minisztertanácson, akkor az Ojtózi-szoroson betör az orosz. A T-34-esek ellenállás nélkül fognak a Alföldön végigrohanni.

Az utcákon már kint van a hatalmas piros-fehérezöld plakát. Rajta egy kis magyar tank, amely kúszik fel az erdélyi hegyekre. S alatta ott van a vérező ország csatariadója.

— Fel a Kárpátokra!

Itt a minisztertanácson azonban azt mondja a külügyi előadó, hogy „legfelsőbb helyen” rejtélyes üzenetet kaptak. Az üzenet valahonnan Nyugatról jött. Magyarország ne védje meg Dél-Erdélyt. Magyarországot később meg fogják jutalmazni. Igaz ez az üzenet? Vagy csak kitalálta valaki? Vörös János azt mondja, hogy a Kárpátok védelmére nincs erőnk. A pécsi páncélos hadtest viszont itt cirkál Budapesten. Azt mondják: német puccs ellen védi a Várat. Az életformát. Ki védi Erdélyt?

— A németek egyetlen rendőrezreddel tartják a brassói repülőteret.

— Miért ne küldhetnénk a segítségükre egy sepsiszentgyörgyi magyar zászlóalj? — kérdi Szász Lajos.

Az életforma képviselői azt mondják, hogy mindez nem „fair”.

Rejtély, valami iszonyatos és kísérteties rejtély ez. Új Mohács és új Zápolyák. Várjuk meg lábhoz tett fegyverrel, amíg elgázol az új Szolimán. Hiszen a Kárpátokon belül még nincs egyetlen orosz sem. A muszkák még legalább ötszáz kilométerre vannak az Ojtózi-szorostól. Hát most kívánják tőlünk, hogy áldozzuk fel magunkat és dobjuk oda egy ezeréves országot? Csak azért, mert nem akarunk unfair-ek lenni. Dehát ez a Kárpát nemcsak magyar védelmi vonal, hanem európai is. Az a magyar honvéd, aki meghal nemcsak a maga ezeréves földjét védi, hanem talán az egész Európát, a Földközi-tenger-i an-

gol flottabázist és talán a Rajna keleti partját. Ha mi kitartunk, akkor egy év múlva nem lesz Ausztriában orosz zóna.

A szabad Magyarország és az osztatlan szabad Európa hal meg itt ma egy észvesztő rejtélyért. Ojtóznál nem a németeket védnénk. Ojtóznál nem fog harcolni egyetlen angolszász katona sem. Az angolszászok még valahol Párizsnál küzdik előre magukat és nekik az volna az érdekük, talán a világ érdeke is, hogy ne Keletről omolják össze Németország, hanem Nyugat felől és Európának minél nagyobb darabja kerüljön a kultúrnépek megszállása alá.

Itt van a nagy pillanat, amikor megmenekülhetünk, amikor újra szolgálatot tehetünk a nyugati világnak és most azt mondja a minisztertanácson elhangzó parancs:

— Dél-Erdélybe nem nyomolunk be.

Feláldoznánk magunkat Nyugatért és Nyugat megtiltja az áldozatot. Akik meg akarták védeni, akik itt most kétségbeesett elkeseredéssel verik az asztalt — azokat épp e minisztertanács miatt végzik ki majd, mint háborus bűnösöket.

— Elvesztünk! — mondja egy sápadtarcú katona, aki szinte tébolyodottan jön le a minisztertanácsról. Magyarország veszett el s talán egy darab Európa veszett el.

A Sándor-palota falán ott a plakát:

„Fel a Kárpátokra!”

De a valóságban már más van a plakátokon. Már ott van Erdély, a civilruhás öreg székekelyek, a határőrök, akiket legázolnak Sztálin tankjai, melyek akadály nélkül jönnek be az Ojtózi-szoroson. Ott látni már a meggyalázott nagyszalontai nőket, a falhoz vágott magyar csecsemőket. Ott van már a jövő: az Alföldön keresztül özönlő orosz páncélos-csorda. Ott van a honvédség, amely mikor a románok mégis megtámadnak, az utolsó fergeteges rohammal elfog-

lalják Aradot. Ott a tatárhágói csoport, amelyet csak október közepén hátulról tudnak kifordítani, felgöngyölíteni az oroszok, bizonyágául annak, hogy a Kárpátokat időtlen időnkig tudtuk volna tartani.

„Fel a Kárpátokra!”

És valami üzenet, valami láthatatlan kéz lefogta most a magyarság kezét.

— Elvesztünk! — mondja a minisztertanács résztvevője, aki ott hal meg majd a kivégző oszlophoz kötve.

De valahol egy külügyminisztérium irattárában meg lesz még valahol az a chiffré-jelekkel írott üzenet, amely úgy szól, hogy Magyarország ne védje magát, mert az igazát meg fogják védeni mások. Sztálinnal szemben is. Igen valahol van egy váltó, egy ígéret. Talán éppen ott az *A t l a n t i C h a r t a* szomszédságában. Dátuma: 1944. augusztus 24.

Valahol megvan. Washingtonban, vagy a Downing Streeten. A világ lelkiismeretében. És talán ezt a címet írták rá:

Szabad Magyarország!

1944. OKTÓBER 15.

Vasárnap délelőtt... Kedves régi barát jön hozzánk a feleségével. Kissé titokzatosak. Véletlenül jöttek. Az asszonyok kimennek a konyhába s a jóbarát, akivel együtt töltöttük gyerekkorunkat, hirtelen a politikára fordítja a szót.

— Nézd, a kommunista földalatti mozgalom halálra ítélt. Nem okos dolog itthon tartózkodnod. Jobb, ha vidékre mégy! — tanácsolja.

Az ebédlőben szól a rádió, de mi nem figyelünk rá. Inkább a barátot hallgatom, aki óvatos formában példálózni kezd.

— Ki tudja, meddig marad helyén a kormányzó. Azt beszélük le akarják tenni a fegyvert. Lehet, hogy abban a pillanatban letartóztatják az egész jobboldalt. Ebben a pillanatban felcsapódik az ajtó. A konyhából a két asszony rohan be:

— A kormányzó hadparancsát közvetíti a rádió.

Egy remegő hang máris olvasni kezdi:

— Magyarország leteszi a fegyvert!

Napok óta sejteni lehetett, hogy valami készül. Ilyen gyors döntésre azonban nem számított senki. Néhány nappal ezelőtt a képviselők nemzeti szövetsége Lakatos miniszterelnöknél járt, megkérdezte tőle. Igaz-e, hogy a kormányzó legnagyobb titokban megadásról tárgyal? Igaz-e, hogy le akarja tenni a fegyvert az oroszok előtt? Igaz-e, hogy ezerháromszáz politikus, szellemi ember letartóztatására listák készültek.

Lakatos Géza azt felelte: mindez nem igaz.

És most a rádió azt mondja: mégis igaz!

Az utcákon izgatott emberek csoportosulnak. Pesti kisemberek, a józsefvárosi sörözők, házmesterek, lakók. Nem viselnek zöld inget. Egyszerű polgárok,

kisemberek. Mégis egyértelműen kiáltják:

— Lehetetlen! Vesszenek az árulók!

A nemzet, a névtelen, közvetlen közelből fenyegetett nép úgy látszik nem akarja a beestelen halált. Az utcán piros-fehér-zöld karszalagos nemzetőrök, a Lakatosék által életrehívott megadási gárda tagjai sietnek ismeretlen célok felé. A német csendőrség, a Hotel Wien előtt gépfegyvereket rak ki az utcára. Ugyanekkor egy zöldinges fiatalember siet felém:

— No most kinyírjuk őket! — kiáltja.

A sárgacsillagos házakból egyszerre tízezrek özönlenek az utcára. Győztünk!

Magyarország elveszett, tehát ők győztek!

A körúton egy csomó fegyveres fiatalember siet gyalogszerrel és egy másik kiáltás hangján.

— A hatalmat akarjuk!

A hungaristák! Most úgy érezzük, hogy lényegében nekik volt igazuk. A forma, a módszer elválasztottak tőlük nagyon sok jó magyart. A felvidéki válság idején ők képviselték a maximumot. Képviselték a nemzet kritikáját. Viszont a Felvidékért tüntető tömegük nagyon kétes elemekből állt. A szentek és hősök mellett ott menetelt — a csöcselék. Nem volt felemelő és megnyugtató látvány. Mikor ezt megírtuk a Függetlenségben, Hubay Kálmán azzal válaszolt a Magyarság hasábjain:

— Tessék tudomásul venni, mi nem Nemzeti Karszinót szervezünk, hanem mozgalmat.

Hubay Kálmán tiszta ember volt. Jó magyar. Kitűnő szerkesztő. Sérelmet szenvedett ember volt és azonfelül az a magyar típus, amely nem szenved a jogtalanságot, hanem visszaüt, még ha az életébe kerül is.

Mikor egy cikke miatt elbocsátották a Függetlenségtől, mert a cikk nem tetszett Darányi Kálmánnak, felállt az asztaltól és azt mondta:

— Most megmutatom nekik!

Ha 1848-ban élünk, ő is ott ül a Pilvaxban és szabadsághős lett volna. Így a szélsőjobb oldalra ment. Szálasi Ferenc a Csillagbörtönben ült és a mozgalmat ezalatt Hubay Kálmán dinamikája sodorta előre.

A mozgalom most itt masíroz az utcán. Tragikus órán, végzetes pillanatban fogja kezébe kapni a hatalmat. Akkor, amikor a hatalomból már csak az ódium, a teher juthat neki. Mégis, most mikor a falakon felvirul a plakát: „Sztálin, vagy Szálasi?” — akkor a nemzet azt mondja:

— Nincs más menekvés!

És mi, akik tíz-húsz, huszonöt évig álltunk egy másik zászló alatt, megrohadunk a tragédia, a kiábrándulás súlyától. Mindent lehetett volna! Semlegesen az öngyilkosságba rohanni, meghalni az angol-szász illuzióért, százszázalékban odaállani a német oldalra. Mindent, de mindent megtehetett volna „a szegedi Magyarország”. Egyetlen egyet nem tehetett. Hogy Sztálin előtt lerakja a fegyvert.

Mikor augusztus 25-én a Lakatos-kormány jött, mindenki azt mondta: Lakatos katona, tehát mégis csak harcolni fogunk. Hiszen a tatár már döngeti a Kárpátok kapuit. A Lakatos-kormányban azonban ott ültek a régi Tisza-párti öregek, jogászok, reakciós aggok és kuriai tanácselnökök. Tehát mégis csak megadjuk magunkat. Augusztus 25-től október 15-ig mindössze hat hét telt el. A bizonytalanság nagyobb volt, mint valaha. A kétértelműség még annál is nagyobb. Az orosz már betört a védtelenül hagyott erdélyi hágókon, mire mégis csak megtámadtuk Romániát.

Huszonnégy órára visszafoglaltuk Aradot, aztán elvesztettük Kolozsvárt, Nagyváradot, Debrecent. Menekülők hada érkezett Erdély felől. De most legalább a köd egyrésze eloszlik. Akik azt mondták, hogy az „orosz is ember”, most a saját fülükkel hallják.

— Nyakunkon a tatár!
 — Meggyalázták a lányom, az asszonyom!
 — De hát akkor miért nem védjük magunkat! —
 ordít fel a maradék nemzet.

A régi Magyarország, fáradtan mondja: későn van. S a mozgalom, amely most a Keleti Arcvonal bajtársával egyesülve rohan az utcákon azt kiáltja:

— Védjük meg Magyarországot!

A Tatár-hágó még áll. Debrecen környékén még tombol az óriási páncélos csata. Guderian vezérezredes vezetésével több ezer német és orosz páncélos, irtózatos karusszelje rohan végig a Hortobágyon, az ősszelőtt, eleső, újra felszabadított városokon s ebben a tűzorkánban most ég hamuvá a nyugati illúzió utolsó foszlánya.

Majd napok múlva megtudjuk, hogy a nyugati hatalmak az oroszokhoz utasították a kormányzó kiküldötteit. Moszkva október 16-án reggelre várta a választ. A feltételek között szerepel, hatszázezer magyar, az élő jóvátétel kiszolgáltatása. Nem! Ebbe nem mehet bele a „szegedi Magyarország”. Ezt az egyetlen feltételt nem teljesíthetjük.

— És most mégis! Magyarország leteszi a fegyvert.

Délelőtt ifjú Horthy Miklós Lukács Béla lakásán fogadta Tito kiküldötteit.

— Mi a Gestapotól vagyunk! — mondják hirtelen a Tito-kiküldöttek.

Skorzeny Ottó jön. Lövöldözés. Ifj. Horthy Miklóst egy szőnyegbe csavarva elviszik. A Várban koronatanács. Lakatos Géza nem írja alá a kormányzó hadparancsát. Mindegy! Vigyék ellenjegyzés nélkül a Studióba. Olvassák fel. A speaker, hátamögött revolveres katonákkal, olvas. A hangja remeg. Magyarország lelke is remeg. A frontokról jönnek vissza a katonák. Nem! Ezt nem tehetjük soha.

Délután három óra tájban, a Szentkirályi utcán sietek végig. Egyik ablakból hangszóró üvölti Vörös

János hadparancsát. A kormányzói hadparancsnak nem kell engedelmeskedni. Egy fél óra múlva vad lövöldözés.

— A németek lövik a Rádiót.

A németek elfoglalták a Studiót. Bedobtak egy kézigránátot és a harcnak vége. Most már percről percre hangzik a Vörös János-féle hadparancs. Dálnoki Miklós Béla vezérezredes a hadipénztárral átmegy az oroszokhoz. Az utcán tankok, német „királytigrisek” vonulnak, magyar motorosok állnak a Rákóczi-úton végig. Kinek fog engedelmeskedni a honvédség? Kinek a nemzet?

S akik október 15-ét végigéltük a tűzből, zavarból, káoszából egy tanulságot viszünk majd magunkkal. Egy politikai rendszer, kormányzati forma, akkor pusztul el, mikor már senki sem akad, aki meghaljon érte. A kállai-kettősnek ez a vége. Nincs Magyarországon egyetlen ember, egyetlen kegyelmes titkos tanácsos és egyetlen árva közbaka se, aki meghaljon a megadási parancs teljesítéséért.

A rendszer, — ezt mi látjuk legjobban, akik hozzá tartoztunk — elpusztult. Vége. Nincs tovább! Belülről ingott meg. A lelkekben halt meg. Megölte az illúzió-kergetés. A nemzetnek nincsenek már illúziói és azt mondja:

— Harc! Becsületes halál!

Felhívom a miniszterelnökségi palotát, ahol egy rokonom teljesít szolgálatot. A felesége jelentkezik.

— Mi történt? Mi újság?

Síró női hang feleli:

— Nem mondhatom meg. Rettenetes dolog.

Utólag tudjuk meg, hogy ezekben a pillanatokban mond le a kormányzó. A Várudvaron német páncélosok állanak. Állítólag a testőrség parancsot kapott, hogy védje a téglákkal eltorlaszolt Szarvas-kaput. A Királytigrisek belőnek a téglahalmazba. Géppisztolyos SS-ek iratták alá a kormányzóval a lemondási

okmányt, vagy ő maga írta alá a lépcsőházban s dobta oda Vesemeyernek? Talán nem is ez a lényeg. A nemzet mond le a rendszerről, amikor egy tagja sem akar meghalni érte.

A rendszert az erdélyi politika rendítette meg. A kormányzó végzete magyar végzet. A Nyugatban bízott és Nyugat Kelethez küldte. Hitler „szövetségese” volt és most Hitler fogatja el. A rendszer fellett egy régi prófécia mondja a gyászbeszédet. Gömbös Gyula szól a túlvilágról:

— Mi mindent csak félig csináltunk!

A rendszer félig a Hitler szövetségese volt, félig az angoloké, félig a németek barátja, félig az oroszok ellensége, félig reformer, félig konzervatív, félig „feudális”, félig szocialista, félig tekintély-állam, félig demokrácia, félig liberális, félig nacionalista, egészen magyar, de félig keresztény.

Este nyolc óra tájban kinyitjuk a rádiót, amely hirtelen friss indulókat kezd játszani. Aztán egy izgatott hang mondja:

— Beregffy vezérezredes jön Budapestre!

Beregffy? Ki lehet ez?

Utána újra indulók. Egyszer csak felharsan a be-tiltott muzsika, a hungarista induló:

„*Riadó hangzik, testvér, ballod-e?*

Sorakozó! Sorakozó!”

Kint valahonnan ágyúdörgés hallatszik. Majd a speaker mondja:

— Szálasi Ferenc hadparancsát közvetítjük!

EGY VÁROS BÜCSÜZIK.

A falakon plakát: mindenki tartozik bevonulni 45 éves korig. Másnap új plakát: a bevonulás elmarad. Néhány nap múlva újra plakát. A főváros férfilakossága köteles elhagyni Budapestet. Negyven-nyolc óra múlva plakát: vissza az egész! Soroksárról az orosz ágyúk belőnek a Ludovika elé. A Gellért-szálló elé ebédközben ledobnak egy orosz repülő-bombát. A város tele van menekülőkkal. A városon át ijesztő torzonborz alakokat kísérnek. Ázsia népszemete, a géppisztollyal ellátott barbár itt menetel hadifogolyként a körúton. A suttogó propaganda azt mondja: ezek partizánok. Budapestre elit-csapatok jönnek. A háztetőkről ismeretlen tettesek lövöldöznek.

Az új uralom rossz előjelek között indul.

Egységes, határozott vezetést várt a magyarság és most kétségtelen kapkodás folyik. De vajjon melyik kormány, melyik hadsereg-parancsnokság tudna ilyen viszonyok között rendet teremteni?

A régiek azt mondják az újakra: Hja, persze dilettánsok! Odaengedték-e azonban valaha őket, ahol megtanulhatták volna a kormányzás művészetét, a tisztább, európaibb hangot? Hiszen az állástalan diplomásnak azt mondta a Goldberger-Magyarország, mikor Hóman Bálint be akarta őket telepíteni a gyárakba, bankokba:

— Itt a pénze fiatalember. Fogja a nyolcvan pengőjét és menjen. Ne lássuk itt a nemzetgazdaság szent és titokzatos sekrestyéjében, ahol mi csinálunk numerus clausust — a magyarok ellen.

Sokan azt mondják, hogy az újakkal baj lesz, mert fanatikusok. Persze, hogy azok! Egy rendőri fanatizmus, a Hetényi-Sombor-féle politikai osztály pofozta

és gumibotozta őket fanatikusokká. Csak gumibotokat kaptak a tegnapi Magyarországtól, amelynek egyetlen komoly szégyene volt és ezt Sombor-Schweinitzernek hívták.

Hogy vannak közöttük, akik egy párturalom nyers kiváltságának tekintik a hatalom kötelességét? De vajjon van-e most idő arra, hogy valaki félreállítsa a Röhmöket? A forradalmakat, rendszerváltozásokat sehol a világon nem csinálták kaszinó-tagok.

Es egyszer majd mondani fogják azt is, hogy akadtak köztük olyanok, akik bevérezték a kezüket. Igaz. De a vezetők legalább most megpróbálnak ezek ellen harcolni. Annyival is inkább, mert kiderült, hogy a Sombor-féle rendőri bölcsesség egész sereg nyilvántartott kommunistát épített be a mozgalomba. Ezek a leghangosabbak és legveszélyesebbek.

Azonban látjuk-e végre a másik oldalt is? Azt a nyolcvan-százezer főnyi 17-18 éves fiatalembert, akik a nélkül, hogy a hungarista mozgalom tagjai lettek volna, vagy akár csak egy pillanatra is szimpatizáltak volna velük, most beállanak a Hunyadi-páncélgránátos hadosztályba, a Görgey Arthur divízióba. Ez a forradalom! A fiatal Magyarország, az egyenes gerinc, nem alkuvó becsület népszavazása az apák ellen. Ez a halál küszöbén a nemzet vallomása. Azt mondja: ezt kellett volna csinálni! Az első naptól kezdve! Nem elnyomni az antibolsevista harcra kész energiákat, hanem felszabadítani őket a küzdelemre és a védelemre.

Most aztán itt vannak az „átvészelők”, a mult maradványai, akik egy csodálatos hisztériával akarják a nemzeti összeomlásból és kötelességteljesítésből kivonni saját bőrüket. A szerkesztőségekben, október 16-án reggel többen előveszik a nyilaskeresztes-párt tagsági igazolványát. A másik zsebükben a kommunista, vagy szocildemokrata párt igazolványa van. A gerinctelen, elvtelen újságíró, a sodródó intellektüel

úgy látszik kikapcsolhatatlan veszélyességi tényező minden változásban. Vannak, akik Budára akarnak költözni, mert Budán nem lesz ostrom. Az orosz tiszteli a nemzeti történelem emlékeit. A budai átvészelők, nagyjából jólszituált kapitalisták viszont Pestre jönnek, mert ott hamarabb találkozhatnak a bolsevik felszabadítókkal.

Eközben a Népszínház-utca sarkán, a Simplon-kávéház előtt apró magyar páncélos áll. Katonák, motoros járőrök, hungarista-karszalagos emberek.

A Népszínház-utca háztetőiről ismeretlen tettesek lövöldöznek a békés utcai járókelőkre. Nem a németekre. A magyar civilekre. A páncélosból olykor viszszalőnek. Szabályos ostrom. Végül lehoznak három fegyveres fiatalembert. Szökött munkaszolgálatosok. Ha most megbüntetik őket, azt mondják majd: tömegmészárlás!— És felakasztják majd a rendőröket.

A József-utcában is lönek. Egy romház tetejéről leszedik a partizánokat. Mit csinálnának velük, ha Amerikában lövöldöznének egy ostromra készülő város polgáira?

Pontosan ugyanazok csinálják ezt, akik október 15-én délután két órakor Sztálint éltetve vonultak ki az utcára. A Lakatos-féle megadási gárda fegyverei hozzájuk kerültek és most a civilekre lövöldöznek velük, így akarják előre megfélemlíteni e halálba induló várost.

Az új rendszer azonban egy tekintetben kétségtelesen messzebb lát a réginél. A rendelkezésre álló minden erővel folytatja Budapest polgári kiürítését. Nyugatra települnek a gyárak, a fontosabb hivatalok, minisztériumok. Egész hatalmas üzemeket szerelnek le és szállítanak a Dunántúl, Németország felé.

Sopronban székel majd az országgyűlés és Kőszegen a miniszterelnökség.

Itt aztán újra kitör a suttogó propaganda:

— Aki elmegy Budapestről, az soha többé nem térhet vissza. Aki magára hagyja a várost, hazaáruló. Elvégre az orosz is ember.

Valami csodálatos pszihózis folytán épp azok maradnak itt, akik semmi esetre sem lehetnek kedvesek a bolsevisták előtt. Százak és százak ülnek majd börtönbe egykor, mert elhitték, hogy a bolsevizmus megváltozott és hogy a pesti üldözöttek a nemzet hű fiai.

Egy város meghal. Egy város búcsúzik.

Soha sem ismerünk már rád többé, gondtalan, virágos, cigányos, vicces, léha Budapest! (A Margit-híd, egy szerencsétlen véletlen folytán november 4-én felrobbant.) Dunába fognak heverni büszke hídjaid és holttesteket temetnek majd a parkjaidba, ahol eddig csak a kannák virágoztak izzó vörösen. Meg fogsz halni mosolygós, szerelmeskedő, orgonaillatos város, de majd egyszer, nagyon sokára, mikor eljön a feltámadás, csak az erényeid fognak feltámadni és a bűneid nem.

Vajjon nem jobb volna-e meghalni és ide temetkezni a romjaid alá?

A parancs azonban azt mondja, hogy menni kötelesség. Onnan a maradék országból, a német birodalomból fog majd szerveződni az új hadsereg, új ország. Onnan indul meg a nagy offenzíva, amely ezeket a szakállas partizánokat, az ázsiai szifilisz hordozóit kiszorítja a Kárpátok mögé.

Van-e még erre remény? Vagy minden álom, fantazmagória, valószínűtlenség lett már itt a légibombák zuhogása, a partizánok lövöldözése, az átvészelők és rettenthetetlenek harcában. Mire lehet még számítani?

— A németek bevetik a titkos fegyvereket!

Valahányszor a háború rosszul áll, úgy merül fel a titkos fegyverekről szóló hír, mint az utolsó lapis refugii. Néha azt kell hinni, hogy az egész nem más

mint egy óriási bluff, egy hihetetlen méretű propaganda-fogás, amely arra irányul, hogy a katonákban és a civil lakosságban tartsa a lelket. Máskor viszont képtelenség nem hinni, hogy vannak. A V-1, a V-2. után még kilenc új fegyvernek kell lennie. Magasállású katonák, a kormány bizalmi emberei, civilek, akik Németországban jártak egytől-egyig megesküdnek rá, — négy szemközött is — hogy látták ezeknek az új fegyvereknek a gyárait. Napok alatt fogják eldönteni a háborút.

Valaki esküszik rá, hogy Bécs fölött már látta az új rakétamotoros gépeket.

— Csalás! Hazugság! — mondja a másik.

Félévvel később majd Németországban fogunk találkozni velük, amint a friesheimi erdőben éppen felrobbantják őket a visszavonuló német csapatok.

Voltak és vannak-e titkos fegyverek?

S az összeomlás, a fegyverletétel hajnalán halljuk majd a BBC magyar-adásában azt, amiről azóta sem beszélnek a nyugatiak:

— Ezt a háborút az utolsó öt percben nyertük meg, — mondja a londoni híradás. — A németeknek készen állottak azok a fegyverei, amelyekkel lelőhettek volna minden repülőgépet és azok is, amelyekkel lőhették volna New Yorkot.

A második világháború legnagyobb és legizgalmasabb titka a titkos fegyverek problémája? Vannak-e egyáltalán és ha vannak, elkészülnek-e idejére? Hiszen most már világos, hogy az utolsó öt percért folyik a versenytücsök és talán azoknak van igazuk, akik Magyarországot meg akarják tartani erre az öt percre és az azután következő évszázadokra is.

„KORMÁNYZÓI KEZIRAT ÉRKEZETT”.

Ejszaka két óra tájban hirtelen megszólalnak a Citadella léghárító ütegei. Mi ez? Légiriadó, zavaró repülés? A sziréna nem szólt, az udvaron nem kolompoltak. Akkor miért ágyúznak? Kimegyek a sötét utcára, amelyen egy lélek sem látható. A Baross-utcán azonban égnek a villanyok, jár a villamos, ágyúk, szekerek vonulnak végtelen sorokban. A villamoskocsikban fegyveres honvédek, sebesültek ülnek. Az újságárus azt mondja, hogy ezek a frontról jönnek. Visszavonulók. De hát hol van most a front? Soroksáron!

A Baross-kávéház előtt szürketaxi áll. Benne a soffőr cigarettázik.

— Miért ágyúznak? — kérdezem tőle.

— Az oroszok Soroksáron vannak. Délre itt lehetnek! — mondja olyan közömbösen, mintha a világon semmi köze nem volna az egész ügghöz.

A hír lehet igaz is, nem is. De ha nem igaz, miért lönek a Citadella ütegei. Reggel meg fogjuk látni. A tisztelt Ház reggel választja meg az új államfőt.

Mikor kimegyek a körútra, a Népszínház-utca sarkán sóspercet árul egy ember. Közben egy német ezred vonul végig a körúton. Ceglédre jöttek vonaton. Ceglédet kiürítették. Most Soroksáron fognak harcolni. Németek! Akárhonnan jönnek mindig frissek, simára borotváltak és mindig tudnak mosolyogni.

Egyébként kiderül, hogy az oroszot az ejtőernyős hadosztály állította meg. Ha ezek az elszánt fiúk nincsenek, akkor már a körúton vannak Sztálin páncélosai. Mindezt azonban már a Ház folyosóin mondják, ahol teljes nyugalom uralkodik. „Előre-

szaladték” — mondják a szakértők. Nem lesz semmi baj. Ez már újból a másik pszihózis. Minket szeret a magyarok istene, nekünk nem lehet semmi bajunk. Az orosz nem állt meg a Kárpátoknál, de megáll Soroksáron, ez egész bizonyos.

Azért mégis úgy érezzük, hogy ez az ünnepélyes ülés, talán utolsó búcsú a tisztelt Háztól. Klub és folyosó! Mikszáth, véderő vita és most Soroksáron az orosz. A padok közt Tisza alakja rémlik, amint egy másik világháború messzijéből mondja: „Ezt a háborút elvesztettük!” És ezt is elvesztettük? Trianon gyásza borong az üléstermen és zokogásba fult Himnuszt énekelnek a képviselők. Aztán Csákyt hallom, amint az ülésteremben felcsattan a hűvös diplomatahang. Versaillest elfoglalták. „És ezeket a fegyvereket, amelyek ma Európában dörögnek Versaillesben és Trianonban töltötték meg”.

Óh tisztelt Ház! — most fel kellene állani valakinek és elmondani, hogy e kupolák alatt szakadt meg a magyar lélek. Mikor mindig csak a félmegoldásokig merészkedtünk, mikor mindig félkézzel csináltunk békét, háborút, szociális reformot, amikor minden csak kompromisszum volt. Gömbös Gyula alakja ragyog egy pillanatra a gótikus ívek alatt. A Dunán szállnak a fekete varjak, a halált vijjogó sirályok. Hogy is jövendölte 1918 októberében; „Egy államférfi vagy csináljon háborút, de akkor tegye azt egész szívvel lélekkel, vagy ne csináljon semmit”. Egyfelől harctérre küldeni az embereket, másfelől békét prédikálni a bársonyszékből, nem lehet. Itt bukott el a magyarság harca. Itt szakadt ketté a lélek. Merjünk magyarok lenni! És nem mertünk magyarok lenni! Hiába ajánlotta Teleki. Se háború, se béke. Se semlegesség, se harc! És most Soroksáron az orosz.

A parlamenti büffét és trafikot kinyitották. Ez a legfontosabb kérdés. Sztálin befutott ékje Soroksáron állomásozik és itt a parlamenti büffében még van

francia konyak, Porter-sör, száraz kolbász, tepertős pogácsa. A trafikban pedig Symphoniát, Virginiát, Memphiszt kapnak a képviselő urak. A rendszer-változás csak annyiban észlelhető, hogy a régebbiek, a kormánypárt tagjai most előre tesséklik a fiatalokat, akik csizmában, zöld ingben, egyenruhában jöttek el.

— Parancsolj, kérlek alássan! — mondja az egyik idős honatya a fiatal államtitkárnak. — Most ti vagytok hatalmon.

— Szó sincs róla! — kérlek. — Te vagy az idősebb kegyelmes uram!

A nemzeti egység tehát alakul. Legalább is itt a trafikosztásnál. Különben az orosz Soroksáron van.

A bíborszőnyeges folyosókon hirtelen megszólalnak a csengők.

— Az ülést megnyitom! — mondja Tasnádi Nagy András.

Pillanatnyi csend. A baloldali sorai üresek. Egyik vitéz honatya, a régi kormányzó pártból a karzaton helyezkedett el, mint megfigyelő. Ez a mult. Ez a lélekhasadás. Ha fordul a kocka, mégis jelen voltam, kérlek alássan. Ha pedig másként fordul, akkor én részt se vettem az ülésen, csak a karzatról néztem.

S most újra halljuk Tasnádi Nagy András hangját.

— Jelentem a tisztelt Háznak, hogy kormányzói kézirat érkezett.

A teremben szinte érezzük, hogy befütyül a burána szele. Jeges csend. Némaság. Oh régen, még csak egy hónappal ezelőtt is, mi volt itt, ha ugyanezt jelentette Tasnádi Nagy András.

— Kormányzói kézirat érkezett!

Hogy pattant talpra a többség! Kigyultak az arcok, véresre tapsolódtak a tenyerek. Marci bácsit szinte le kellett fogni, hogy az emelvényre ne rohanjon a lelkesedéstől. Régen mindenki úgy érezte ilyenkor,

hogy az Isten az ő kezébe adta a tárogatót és lelkesedésében most fel kell kiáltssa a halottakat. Most a voronyezsi szél hidege szorítja össze a szíveket.

Oh, aki elmentél, Nagyúr, most szeretném ha látnád tegnapi szolgálodat. Milyen némák az ajkak, milyen hidegen fegyelmeztettek a tegnapi lelkesedők.

Nincs, aki már éljent kiáltson nevedre.

Ez a borzalmas, hogy egyetlen egy sincs! Pedig ez a huszonöt év mégis csak egy negyed magyar század volt. Szeged. Sasdólya katonák. Ellenforradalom. A szabadító Fővezér, a kommunisták által legázolt Budapesten. Hiszen a kép még itt van. Itt van a falon a freskó. Emlékeztet, vádol, figyelmeztet. És előttünk életnagyságban itt vannak azok is, akik talán ezen a freskón modellt állottak, akik ezt a huszonöt esztendő végéig csinálták, hibáival, dicsőségével, szépségével és tévedéseivel együtt. Itt vagyunk mind, mind, akik láttuk, akik veled mentünk, akik hittünk és lelkesedtünk. Sírtunk Trianonban, sírtunk, mikor a fehér lipicai paripa bevágatott Komárom, Kassa, Nagyvárád főterére. Hol szakadtunk el, hol szakadt meg a lélek?

Egyszer majd jönnek a történetírók, a tudósok, akiknek nem fojtogatja torkát a sírás. Majd ők hűvösen, tárgyilagosan elmondják: „mindenki bűnös volt és senki sem”. Majd tanuságot tesznek az unokáknak, hogy nem a Horthy Miklós, nem a Szálasi Ferenc, nem a Hitler-pártiak és Hitler ellenesek tragédiájának zárójelene ez. Magyar végzet. Nem tudtunk választani. Nem tudtunk hova állani. Nyugat magunkra hagyott. Kelet ellen harcoltunk és Nyugat dobta ránk a bombáit. Nem mi hagytunk el téged huszonöt magyar esztendő, *Európa hagyott el minket*. És Európa hagyta el ezeket a fiatalokat is, akik most azt mondják, hogy elhagyottan is harcolni kell Európáért. Az ördöggel, a halállal. Hiszen Soroksáron van az orosz. Úgy látják, hogy soha, soha nem lett volna szabad elhangzania annak a fegyverszüneti

parancsnak. A bolsevik pestis előtt nem lehet letenni a fegyvert. Csak meghalni lehet. Hátha nekik van igazuk?

Ami ma örültségnek látszik, holnap talán ragyogó történelmi tett lesz. A pesti hidak alatt már ott az akna. Ma azt mondják, gazság. Öt, tíz év múlva, talán egy emléktábla lesz a hídon: Itt állította meg Ázsiát a magyar katona!

A jegyző már olvassa a kormányzói kéziratot. Az elnök mr hirdeti az eredményt. A képviselőház egyhangúlag Nemzetvezetővé választotta. . .

Most már felviharzik az éljen. Kint szól a légi-riadó. Az orosz Soroksáron áll. A Várból kerékpáros csendőrök rohannak a front felé. És a lelkeket megint elkapja valami vak remény. Hátha most? Az utolsó pillanatban? Az utolsó ütközetben? Vagy majd csak a hontalanságban, a bitófán, vagy a Vár és a Parlament romjai alatt?

Mi az igazság? Mi a jövő? Byzánc sorsa ez? Byzáncé, amely nem akart harcolni s ahol már csak az idegen zsoldos tudta kiáltani: Minden nemzet akkor hal meg, mikor megásta a maga sírját. Vagy valami más ez? A feltámadás kezdete? Vagy sokkal inkább a mártíromságé?!

Mert a bitófák alatt már nem lesz meghasadt lélek, kétértelműség.

„FELSZABADÍTÓK”.

Gyula bácsi, egy öreg dunántúli polgár ma azt mondta: Minek harcolni? Elvégre az orosz is ember. Szinte már magunk sem hiszünk az érzékszerveinknek. Ha az oroszok rémtetteiről érkezik hír, azt mondják: „német propaganda”. Az ország ebben a babonába pusztult bele és ezen fog elveszni a maradéka is. A nyugati gondolkodású ember külön módon reagál az oroszok rémtetteinek hírére: „Ami hihetetlen az nem is igaz”.

Most azonban azt jelentik, hogy a körülfűrt Budapest felmentésére indított offenzíva részben eredményes volt. Mert Székesfehérvár, Lepsény, Enying újra szabad. Gyerünk hát nézzük meg mi az igazság. Újság már nincs, rádió alig. Az újságíró legfeljebb a honvédtudósító század bulletinjei, vagy a négy-ötezer példányos vidéki lapokká zsugorodott Függetlenség, Új Magyarország számára ír. Menjünk, bár a behavazott úton minuntalan elakadnak az autók. Hó, rengeteg hó esett három napon át. És a hóba beleful a Pest felmentésére indított offenzíva is.

A Dunántúl a világ legkülönösebb arcvonala. Tihanynál a mólón behavazott kerti ernyők alatt ülnek a német és magyar őrszemek. Az orosz aknát lö Tihanyra, de a villák előtt nyugodtan sepergeti a havat egy öreg pesti bírós. Siófok nyugati felében oroszok ülnek, a Sió-csatornán innen magyarok. Lepsény táján előre küzd magát egy halálraszánt magyar hadseregcsoporth.

Mikor berobogunk Lepsénybe, valami halálos levertség fogad. Az emberek olyanok, mint az eldorogolt kutyák. Itt nem a háború járt, hanem Ázsia. A mongol volt itt. A tungid terror. Pedig orosz elit-

katonák voltak. A Sztálin-gárda tagjai. Éjszaka kinyitották a templomot, az Oltáriszentséget kivették a szentségtartóból.

— Lásza a Krisztusotok! — ordították a „felszabadítók”. Aztán ott a templom kövén gyalázták meg Lepsény asszonyait és leányait. Aki ellentállt agyonlőtték. Köztük egy 65 éves asszonyt is. „Ázsia” — borzong meg az egyik pap.

Vajjon tudják-e a nyugati rádiók, amelyek felszabadításról beszélnek, hogy mi történik a halálbahulló Magyarországon? Ázsia! És ezt nem érti senki. Mikor megindult a magyar-német támadás egyik falu lakosságát árokásásra rendelték ki az oroszok. A fagyos földben nem ment a munka. Az oroszok azonban hihetetlen gyorsasággal megásták a lövésztechnőket. Különleges kiképzést kapnak erre. Az orosz gyakorlótéren felállítják a legénységet és szemben velük a géppuskát. „Ásni!” — adja ki a parancsot a tovaris. Aki húsz perc alatt nincs kész a lövésztechnővel és nem bújik abba bele, azt lekaszája a géppuska. A gyakorlat második menetében csak tizenöt percet adnak és az utolsóban mindössze tízet. Lepsény alatt huszonhét öreg parasztot öltek így meg Ivánék. De ez nem háborus bűn.

A legszomorúbb élmény Enying, a Festetich grófok birtoka. Minden ember mezitláb, vagy rongyokba burkolt talpakkal ácsorog a havon. A birtok legszegényebb mezőgazdasági munkásairól is lehúzták a csizmát a „felszabadítók”. A református lelkészt pörére vetköztették és órákig kergették a havon, a tizenöt fokos hidegben.

— Valami szórakozás csak kell a katonáknak! — mondotta az orosz parancsnok. A nők közül csak azok menekültek meg, akik elbújtak a krumplis és répás vermekbe. Három hétig laktak ott. Kinek a lába fagyott meg, kinek az arca. Akik nem tudtak elbújni, azok valamennyien tetvesek és szinte mind-

nyájan nemibajosok. „Elvégre az orosz is ember”.

Késő délután érünk be Székesfehérvárra, az ősi koronázó városba. Itt, az utcákon folyt a páncéloscsata. Kilőtt orosz és német tankok hevernek a város körül és a külváros utcáin. Kiegett üzletek, összelőtt házak, feldult királysírok. És a város polgármestere csaknem sírva mondja el, hogy Fehérvár asszonyainak, leányainak hetvenöt százalékát erőszakolták meg az oroszok, tizennégy éves kortól hatvanötig. Különösen az apácákra vadásztak nagy kedvteléssel. A gyógyszerészeket levetköztették és meztelenül hajszolták őket a havon. Közben egy német orvoság nevét üvöltöttek: „Sulfamid! Sulfamid!”

Valamennyi orosz beteg. Most betegek a magyar nők. Ötszázat már elszállítottak a győri kórházba, de még ezrével vannak a súlyosan fertőzöttek. A város orvosi bizottságot szervezett, amely kéri az egyházakat, hogy bizonyos feltételek mellett járuljanak hozzá a magzatelhajtáshoz. Sok nő lesz öngyilkos. Orvosság nincs. Hiába dugták el az oroszok elől a nőket. Jött velük egy harminc főnyi, magyarul beszélő börtöncsoport. Szökött munkaszolgálatosok. Ezeknek jutott eszükhöz, hogy sáncásásra kell kirendelni a nőket. Ott gyalázták meg őket a lövészárokból.

A városházán felismer egy fehérvári munkás. Nagy marxista volt. Most félig sírva mondja: „Magának volt igaza; a házam kirabolták, az abroszokból kaptam csináltak, azt ordítva a fülemből, hogy piszok burzsuj vagyok, mert abroszom van. A két lányomat megfertőzték”.

— Az orosz is ember? — kérdezem.

Az öreg kommunista egyszerre odarohan egy magyar tiszthez:

— Fegyvert adjatok! Ha visszajönnek, legalább döglőnk meg tisztességesen.

Valaki azt mondja, hogy Móron megölték Paulini

Bélát. Mire odaérünk öreg este van. A haditudósító század fotografusai már a kész fényképeket mutatják. Paulini Béla a pesti harcok elől móri házacskájába húzódott feleségével. Az oroszok meglepték őket és az idős hölgyet tíz orosz katona, férje szemeláttára meggyalázta. A magyar csapatok már holtan találták Paulini Bélát és feleségét. A katonaorvos azt mondja hogy nagyon erős mérget ittak mind a ketten.

S most a fényképekről ránknéz Paulini Béla halott arca. Eszünkbe jut a tegnap. Ott megy a Gyöngyösbokréta élén, ő, aki újjá teremtette a magyar népművészetet. Ott hajlong a szabadtéri színpadon, mint a Hány János szövegírója. Paulini Béla! Szegény, amolyan igazi magyar költő volt. Keletről jött nyugatos. Kuruc-baloldali egyben angol-rajongó. Egy túlságosan progresszív szatírája miatt Bethlenék majdnem becsukták.

Ritkán láttam csalódottabb arcot, mint amilyen most a fényképről tekint ránk. Paulini Béla a más-világon már látja a valót. „Kultúra! Felszabadítás! Ne harcoljatok!” S a Gyöngyösbokréta szépségeiről most rángatja le a százcáncú szoknyát a barbárság. Oltárról a szentséget, bölcsöből a csecsemőt és a koporsóból a halottat is, hogy keresse csontujján a karikagyűrűt... El fogják-e hinni egyszer Nyugaton, hogy ez így volt? Meg lehet-e írni még valaha a meg nem írt riportot? És ki jajgat a téli éjszakában? A halott Paulini Béla: a megölt magyar kultúra lelke, vagy a fehérvári marxista munkás? Hullott angyal, tört szív, örült lélek? Vert hadak, vagy vakmerő remények?

— Fegyvert! Fegyvert! És haljatok meg, mert Európa kapujában itt van a mongol!

Valaki felcsavarja a rádiót. S a rádió azt mondja: „Yaltában konferenciára ülnek össze és határozni fognak Magyarország felett is”. A beteljesedett magyar sors felett.

NYUGATÉRT MINDHALALIG.

A kőszegi evangélikus gimnázium egyik termében most adják ki a miniszterelnökség hivatalos jelentését:

„Az ország szíve megszűnt dobogni. Az ország szív nélkül él tovább” — Budapest elesett.

És most mégegyszer utoljára robog velünk az autót a Bakony erdői között. Farkasgyepűn az iskolaszatóriumban magyar hadseregparancsnokság székel. Talán itt megtudják mondani, hol vannak, akik Budapestről kitörték az ostromgyűrűből. A német Wehrmacht 12.000 emberről beszél? Hol vannak?

Végre kiderül, hogy a győri kórházban van összesen négyszáz német és valahol tizenhét magyar. Végre, egyheti utazgatás után felületesen sikerül összeállítani a pesti ostrom történetét. A kórházi ágy mellett ülve, halálborzalom árnyékában meglátjuk azt, amit az ország nehéz óráin sokáig hiába keresett ez a nemzedék. Budapest a virágos város, a bohém, sutogó, vicces, cigányozó Budapest, most az utolsó órán felnőtt a világtörténelem horizontjára. Byzánc, Nándorfehérvár, Bécs, Varsó! A világtörténelem nagy döntő csatái hasonlíthatók most arra, ami a magyar fővárossal történt.

— Budapest meghalt, de talán megmentette Európát!

Ez az ötven nap döntő volt a második világháború történetében. Később egy magyar tábornok mutatja az európai térképet.

— Karácsony estjén zárták körül az oroszok a magyar fővárost. Akkor, az angol-amerikai csapatok pontosan ugyanott álltak, ahol a háború 1939-ben kezdődött: — a Maginot-vonalnál. Az oroszok akkor kezdtek előre törni Breslau felé. Budapest és a